

Allmän studieplan för forskarutbildning vid Juridiska fakulteten i Uppsala

Studieplan för utbildning på forskarnivå för avläggande av juris doktorsexamen och juris licentiatexamen i *allmän rättslära, civilrätt, europarätt, finansrätt, folkrätt, företagsrätt, förvaltningsrätt, internationell privaträtt, konstitutionell rätt, medicinsk rätt, miljö rätt, offentlig rätt, processrätt, rättshistoria* och *straffrätt*.

Studieplanen är fastställd av Juridiska fakultetsnämnden den 9 maj 2023 enligt bestämmelser om utbildning på forskarnivå i 5, 6, 7 och 12 kap. högskoleförordningen (1993:100, HF) samt examensordningen i bilagan till förordningen, i Antagningsordning och föreskrifter för betyg inom utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (14 december 2022 UFV 2022/729, AFUU) samt i Riktlinjer för utbildning på forskarnivå vid Uppsala universitet (6 december 2022 UFV 2022/728, RFUU). Ändringar i studieplanen gjordes den 13 juni 2023.

1. Omfattning

Utbildningen för juris doktorsexamen omfattar 240 högskolepoäng och för juris licentiatexamen 120 högskolepoäng.

En doktorand som ursprungligen antagits till en utbildning som avslutas med licentiatexamen kan, efter ny beviljad ansökan, fortsätta sina studier mot en doktorsexamen. En doktorand som ursprungligen planerat att avsluta sin utbildning med doktorsexamen kan avsluta sina studier med licentiatexamen. (4 § AFUU)

En särskild motivering till licentiandantagningen ska införas i den individuella studieplanen.

2. Syftet med utbildningen

De övergripande målen för utbildning på forskarnivå är att den nytexaminerade doktorn eller licentiaten ska ha goda förutsättningar för ett framgångsrikt yrkesliv inom eller utom högskolan. Detta innebär bland annat fördjupade ämneskunskaper inom forskningsområdet, förmåga till självständigt och kritiskt tänkande, färdigheter i vetenskapliga metoder och arbetssätt, förmåga att identifiera intressanta och forskningsbara frågeställningar, pedagogiska färdigheter och förmåga att uttrycka sig väl i tal och skrift, förmåga att verka i ett internationellt sammanhang samt god förmåga att förstå och hantera forskningsetiska frågeställningar och för dessa relevanta

lagar och regler, t ex. lag 2003:460 om etikprövning av forskning som avser människor.

Generella mål för utbildning på forskarnivå anges i examensordningen (bilaga 2 till HF). Kompletterande riktlinjer finns i RFUU avsnitt 1.

3. Behörighet

För att bli antagen till utbildning på forskarnivå krävs det att sökanden har grundläggande behörighet och särskild behörighet. Vidare krävs att sökanden har sådan förmåga i övrigt som behövs för att tillgodogöra sig utbildningen. (7 kap. 35 § HF)

3.1 Grundläggande behörighet

Grundläggande behörighet regleras i 7 kap. 39 § HF:

Grundläggande behörighet till utbildning på forskarnivå har den som har

- 1) avlagt en examen på avancerad nivå
- 2) fullgjort kursfordringar om minst 240 högskolepoäng, varav minst 60 högskolepoäng på avancerad nivå, eller
- 3) på något annat sätt inom eller utom landet förvärvat i huvudsak motsvarande kunskaper.

Högskolan får för en enskild sökande medge undantag från kravet på grundläggande behörighet, om det finns särskilda skäl.

Kompletterande föreskrifter finns i 2 § AFUU.

3.2 Särskild behörighet

Särskild behörighet för utbildning på forskarnivå regleras i 7 kap. 40 § HF och i 2 § AFUU. Vid Juridiska fakulteten ska den sökande för att vara behörig *antingen*

- 1) inom Sverige avlagt juris kandidatexamen, juristexamen eller genomgått juristlinjen, *eller*
- 2) inom eller utom landet tillägnat sig kunskaper som motsvarar vad personer som avlagt nämnda examina kan antas ha. Vid värderingen av om kunskaperna är tillräckliga ska hänsyn särskilt tas till vad som erfordras för att med framgång tillgodogöra sig utbildningen i det särskilda forskarutbildningsämnet.

Sökande ska äga tillfredsställande kunskaper i svenska eller engelska språket.

Om det finns särskilda skäl, får forskningsutskottet för en enskild sökande medge undantag från kravet på särskild behörighet. Vid denna bedömning ska hänsyn särskilt tas till vad som erfordras för att med framgång tillgodogöra sig utbildningen i det särskilda forskarutbildningsämnet.

4. Urvalsgrunder

När antalet behöriga sökande överstiger antalet lediga utbildningsplatser ska ett urval göras med hänsyn till de sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen (7 kap. 35 § HF). Vid en sådan bedömning ska de mål som anges i examensordningen, bilaga 2 till högskoleförordningen, beaktas.

Vid bedömning av den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen är projektbeskrivningen samt det skrivna rättsvetenskapliga materialet viktigast. Här bör inräknas olika slags skrivet material, publicerat eller opublicerat, och fokus i bedömningen bör ligga på innehållet i det skrivna materialet. Det är den vetenskapliga förmågan som är relevant och därmed kvaliteten på det skrivna. Vad som bör bedömas är främst analysförmåga, förmåga att strukturera och bearbeta material, självständighet och det tilltänkta forskningsprojektets originalitet och nyskapande kvaliteter. Förutom det skrivna materialet har andra meriter betydelse vid bedömningen av förmågan att tillgodogöra sig forskarutbildningen, såsom betyg från utbildningar och tjänstgöringar, avklarade kurser m.m. Vid prövningen av den sökandes förmåga att tillgodogöra sig utbildningen kan hänsyn även tas till dennes samarbetsförmåga i olika former, exempelvis i lärarlag. Vidare kan fakultetens behov av återväxt inom alla utbildningsämnen på forskarnivå komma att beaktas.

En sammantagen bedömning som inkluderar vetenskaplig förmåga och formella meriter bör ske. Vid denna bedömning kan också fakultetens behov av återväxt och den sökandes samarbetsförmåga beaktas.

5. Studiefinansiering

Regler om studiefinansiering finns i 7 kap. 36 § HF. Regler om anställning och studiefinansiering genom stipendium finns i 5 kap. 4 och 4 a §§ HF. Riktlinjer om studiefinansiering vid Uppsala universitet finns i RFUU avsnitt 6.

Den som antas till forskarutbildning vid Juridiska fakulteten ska som huvudregel anställas som doktorand vid Uppsala universitet. Sådan anställning kan finansieras av fakultetsanslag eller externa anslag. Om särskilda skäl föreligger får forskningsutskottet besluta att anta doktorand som inte anställs vid Uppsala universitet. Studiefinansiering genom andra stipendier än de som omfattas av 5 kap. 4 a § HF godtas endast under det första utbildningsåret.

Samma kvalitetskriterier och antagningsförfarande ska tillämpas vid antagning av doktorander med extern finansiering som vid antagning av doktorander med fakultetsfinansiering. Närmare anvisningar om vad som krävs vid extern studiefinansiering finns i Juridiska fakultetens handläggningsordning.

6. Utbildningens innehåll

Studierna omfattar avhandlingsarbete samt obligatoriska kurser och seminarieverksamhet.

6.1 Avhandlingsarbetet

För juris doktorsexamen omfattar avhandlingsarbetet 180 högskolepoäng, för juris licentiatexamen 90 högskolepoäng.

Avhandlingen kan antingen utformas som ett enhetligt, sammanhängande vetenskapligt verk (monografiavhandling) eller som en ramberättelse (kappa) tillsammans med ett antal vetenskapliga arbeten som sammantaget kan anses motsvara de krav som uppställs på en monografiavhandling (sammanläggningsavhandling). Om avhandlingen eller delar därav författats av flera personer i samverkan ska doktorandens insatser kunna särskiljas.

6.2 Tvåårsprövning

I Juridiska fakultetens handläggningsordning finns bestämmelser om tvåårsprövning.

6.3 Obligatoriska kurser och seminarieverksamhet

För *juris doktorsexamen* ingår kurser och seminarier uppgående till 60 högskolepoäng. I kurskravet ingår 15 högskolepoäng introduktionskurs, 2 kompletteringskurser om tillsammans 15 högskolepoäng, 15 högskolepoäng litteraturkurs i forskarutbildningsämnet och 15 högskolepoäng seminarieverksamhet.

För *licentiatexamen* ingår kurser och seminarier uppgående till 30 högskolepoäng. I kurskravet ingår 15 högskolepoäng introduktionskurs, 7,5 högskolepoäng litteraturkurs i utbildningsämnet och 7,5 högskolepoäng seminarieverksamhet.

6.3.1 Introduktionskurs, 15 högskolepoäng

Kursen ska ge doktoranderna en användbar introduktion i vetenskapsteori med inriktning på hur denna kan omsättas i rättsvetenskaplig teori och metod. Kursen ska ge insikt i hur vetenskapsfrågor diskuteras och praktiseras i dagens vetenskapsvärld, men även förmedla typiskt rättsvetenskapliga metodfärdigheter. Kursen ska ge en introduktion till lagar och regler relevanta för forskningsetiska frågeställningar inom rättsvetenskaplig forskning. Introduktionskursen ska ha en kurslitteratur, där såväl vetenskapsteori som rättsvetenskaplig teori och metod ingår. I kursplanen ska anges närvarokrav, examinationsformer, vilka obligatoriska moment som ingår och vem som examinerar kursen.

6.3.2 Allmänna kompletteringskurser, 2 x 7,5 högskolepoäng

Kurserna ska avse allmänna teoretiska eller metodologiska problem. De ska ges årligen om det

behövs. I kursplanen för en kompletteringskurs ska bland annat anges närvarokrav, examinationsformer och vilka obligatoriska moment som ingår. Av kursplanen ska framgå vem som examinerar kursen.

6.3.3 Litteraturkurs i utbildningsämnet, 15 respektive 7,5 högskolepoäng

Litteraturkursen syftar till allmänbildning i utbildningsämnet. Kurslitteraturen ska ligga på vetenskaplig nivå och därigenom även belysa genomförandet av olika forskningsuppgifter. Kursens lärandemål, examinationsformer och rapporteringsrutiner fastställs i en kursplan.

6.3.4 Seminarieverksamhet, 15 respektive 7,5 högskolepoäng

Kursen syftar till att ge fördjupade kunskaper i rättsvetenskaplig teori och metod, fördjupade ämneskunskaper, träning i författandet av rättsvetenskapliga texter samt att även i övrigt vara ett stöd i avhandlingsarbetet. Kursen består av två delar: 1) ämnesseminarier (två tredjedelar av kursen) och 2) ämnesöverskridande seminarier (en tredjedel av kursen).

Den första delen av kursen ges normalt inom ramen för de ordinarie ämnesseminarierna. Inom ramen för denna del ska studerande för juris doktorsexamen lägga fram utkast till avhandlingstext eller andra utbildningsrelevanta texter vid minst två tillfällen. Studerande för juris licentiatexamen ska lägga fram text vid minst ett tillfälle. Framläggandet kan exempelvis ske i form av *uppläggningsseminarium* under det första året av utbildningstiden, *mittseminarium* i samband med inlämning eller godkännande av text för tvåårsprövning (vid ca 50 procent av doktorandtiden), och/eller *slutseminarium* under utbildningsperiodens senare del när merparten av avhandlingstexten har färdigställts (vid ca 80 procent av doktorandtiden). Text kan läggas fram även vid andra seminarier än de ordinarie ämnesseminarierna.

Den andra delen av kursen utgörs av ämnesöverskridande seminarier med deltagande av samtliga forskarstuderande vid Juridiska fakulteten. Dessa seminarier ska huvudsakligen innehålla diskussion av avhandlingsutkast som läggs fram av kursdeltagarna. Vissa seminarier kan bestå av allmänna diskussioner på olika teman gällande rättsvetenskaplig teori och metod eller rättsvetenskapligt hantverk i övrigt.

Kursens lärandemål, examinationsformer och rapporteringsrutiner fastställs i en kursplan.

6.3.5 Tillgodoräknande och utbyte av kurser

Kurs som genomgått vid annat lärosäte och som motsvarar *introduktionskursen* kan tillgodoräknas. Beslut om tillgodoräknande fattas av forskningsutskottet.

Som alternativ till de *allmänna kompletteringskurserna* kan doktoranden följa andra kurser. Sådana kurser ska behandla allmänna teoretiska eller metodologiska frågor och ge kunskaper och färdigheter av värde för doktorandens avhandlingsarbete. Exempel på sådana kurser är kurser i vetenskaplig metod eller andra kurser med särskild anknytning till avhandlingsämnet som ges vid andra lärosäten i Sverige eller utomlands. Ansökan om utbyte av kompletteringskurs görs till forskningsutskottet, gärna före kursens genomförande.

Beslut om att i enskilt fall godkänna kurs som utbytbar mot de allmänna kompletteringskurserna samt tillgodoräknande av kursen fattas av forskningsutskottet. För att en kurs ska anses utbytbar bör finnas ett fastlagt schema, en litteraturlista samt någon form av examination. Kurser som uteslutande ligger på grundnivå får inte tillgodoräknas som kompletteringskurser med mindre än att synnerliga skäl talar därför.

Hälften av poängen för *seminarieverksamheten* (7,5 högskolepoäng) kan, om det finns särskilda skäl, bytas ut mot en utökad litteraturkurs. Utbyte av seminarieverksamheten mot utökad litteraturkurs på nu angivet sätt beslutas av forskningsutskottet.

6.3.6 Dispens

Doktorand som av särskilda skäl är förhindrad att i tillräcklig omfattning följa kurser eller seminarier, kan beviljas dispens. Dispensen kan förenas med villkor. Dispens beviljas av forskningsutskottet.

6.3.7 Förhållande till tidigare studieplaner

Doktorander har endast skyldighet att fullgöra kursobligatoriet i enlighet med de krav som gällde enligt den vid antagningstidpunkten gällande allmänna studieplanen.

7.Handledning

Handledning i forskarutbildningen regleras i 6 kap. 28 § HF:

För varje doktorand ska det utses minst två handledare. En av dem ska utses till huvudhandledare. Doktoranden har rätt till handledning under utbildningen så länge inte rektor med stöd av 30 § beslutar något annat.

En doktorand som begär det ska få byta handledare.

För varje doktorand ska fakultetsnämnden utse minst två handledare, varav en huvudhandledare med huvudansvar för utbildningen, inklusive avhandlingsarbetet och en biträdande handledare. En av handledarna ska vara anställd vid eller adjungerad till Uppsala universitet.

Huvudhandledaren ska vara minst docentkompetent (1 § AFUU). Huvudhandledare ska senast under det första året som handledare genomgå handledarutbildning. Utbildningen ska bestå av kursen ”Handledning av doktorander” (tre veckor) eller motsvarande, alternativt av en särskilt anordnad handledarkurs vid Juridiska fakulteten. Detsamma gäller för biträdande handledare om inte särskilda skäl föreligger.

Handledarna och doktoranden ska under hela utbildningen ha täta kontakter. Handledarnas närmare åtaganden ska anges i den individuella studieplanen. Dessa åtaganden är bland andra

- att ge råd och vägledning angående forskningsmetoder och forskningens villkor, bland annat vad gäller kvalitativa krav, tillgängligt material samt forskningsetiska frågeställningar och för dessa relevanta lagar och regler,
- att i samråd med doktoranden fastställa avhandlingsämnet varvid ska beaktas att studierna ska omfatta 240 högskolepoäng eller för licentiatexamen 120 högskolepoäng,
- att i samråd med doktoranden fortlöpande planlägga avhandlingsarbetet och formerna för handledning samt analysera avvikelser från gjorda planer,
- att uppmuntra och förmedla kontakter med svenska och utländska forskare och institutioner samt verka för att doktoranden ges möjlighet att företa studiebesök och studieresor,
- att stå till förfogande för granskning av manuskript och eljest för diskussion och rådgivning,
- att försäkra sig om att doktoranden får klart för sig i vad mån forskningsarbetet fortskrider på ett godtagbart sätt och – särskilt under senare delen av utbildningen
- att försäkra sig om att doktoranden får klart för sig i vad mån forskningsprestationen håller godtagbar kvalitet.

8. Individuell studieplan

I 6 kap. 29 § HF anges följande angående den individuella studieplanen:

För varje doktorand ska det upprättas en individuell studieplan. Planen ska innehålla högskolans och doktorandens åtaganden och en tidsplan för doktorandens utbildning. Planen ska beslutas efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare.

Den individuella studieplanen ska regelbundet följas upp och efter samråd med doktoranden och hans eller hennes handledare ändras av högskolan i den utsträckning som behövs. Utbildningstiden får förlängas bara om det finns särskilda skäl för det. Sådana skäl kan vara ledighet på grund av sjukdom, ledighet för tjänstgöring inom totalförsvaret eller för förtroendeuppdrag inom fackliga organisationer och studentorganisationer eller föräldraledighet.

RFUU innehåller närmare anvisningar om vad den individuella studieplanen ska innehålla. Den individuella studieplanen ska följas upp och revideras minst en gång varje år. Studieplanen ska undertecknas av doktoranden, handledarna och prefekten. Den individuella studieplanen fastställs av forskningsutskottet. Såväl handledare som doktorand är skyldiga att anmäla avvikelser i den individuella studieplanen. Om särskilda svårigheter kan förutses bör en tätare uppföljning samt alternativa tillvägagångssätt för uppföljningen övervägas.

9. Disputation och licentiatseminarium

Regler för doktorsdisputationen finns i 6 kap. 33-35 §§ högskoleförordningen och kompletteras av 5 § AFUU. Riktlinjer finns i RFUU avsnitt 9–11 samt i Juridiska fakultetens riktlinjer för disputationen.

6 kap. 33§ HF: Av examensbeskrivningen för doktorsexamen och konstnärlig doktorsexamen framgår att det för dessa examina krävs bland annat en godkänd doktorsavhandling.

Doktorsavhandlingen ska ha försvarats muntligen vid en offentlig disputation. Vid disputationen ska det finnas en opponenter.

6 kap. 34§ HF: Vid betygsättning av doktorsavhandling ska minst en person delta som inte är verksam vid den högskola där doktoranden examineras.

6 kap. 35§ HF: Högskolan får meddela föreskrifter om det betygssystem som ska användas och om disputationen och betygsättningen i övrigt.

9.1 Doktorsexamen

För doktorsexamen fordras dels att doktoranden har fått en vetenskaplig avhandling (doktorsavhandling) godkänd vid Juridiska fakulteten, dels att doktoranden har blivit godkänd vid de prov som kan ingå i utbildningen. En doktorsavhandling ska försvaras muntligt vid en offentlig disputation. Oppositionen leds av en för disputationstillfället särskilt utsedd opponenter. Ordförande vid disputationstillfället är huvudhandledaren eller den forskningsutskottet utser.

Betyg för en doktorsavhandling ska beslutas av en betygsnämnd som utses särskilt för varje enskild avhandling. En betygsnämnd ska bestå av tre eller fem ledamöter. I betygsnämnden ska även utses en suppleant, som kan ersätta vem som helst av ledamöterna och som är närvarande under disputationsakten. En av ledamöterna ska vara knuten till Juridiska fakulteten i Uppsala. Flertalet av ledamöterna ska, om inte synnerliga skäl talar däremot, utses bland personer vilka saknar fast anknytning till Juridiska fakulteten i Uppsala. Den som har varit handledare för doktoranden får inte ingå i nämnden. Betygsnämndens sammansättning beslutas av forskningsutskottet.

Den som avlagt en licentiatexamen i ämnet kan inom kraven för doktorsexamen tillgodoräkna sig den tidigare utbildningen.

9.2 Licentiatexamen

För licentiatexamen fordras dels att doktoranden har fått en vetenskaplig uppsats godkänd vid Juridiska fakulteten, dels att doktoranden har blivit godkänd vid de prov som kan ingå i utbildningen.

En licentiatuppsats ska försvaras vid ett offentligt seminarium. Oppositionen leds av en för disputationstillfället särskilt utsedd opponent. Licentiatuppsatsen ska hållas tillgänglig för allmänheten minst tre veckor före seminariet. Undantag från tillgänglighetstiden och framläggning under annan tid än terminstid beslutas av dekanus.

Betyg på en licentiatuppsats bestäms av en betygsnämnd om tre personer. Opponent och betygsnämnd utses av forskningsutskottet enligt de föreskrifter och riktlinjer som gäller för disputation. Licentiatavhandling bedöms med något av betygen underkänd eller godkänd. Vid betygssättning ska hänsyn tas till innehållet i avhandlingen och försvaret av denna.